

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko nosaka fasēto produktu nominālos daudzumus un ar kuru atceļ Padomes Direktīvas 75/106/EEK un 80/232/EEK, kā arī groza Padomes Direktīvu 76/211/EEK

(COM(2004) 708 final — 2004/0248 (COD))

(2005/C 255/06)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 95. pantu 2004. gada 20. decembrī nolēma apspriesties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko nosaka fasēto produktu nominālos daudzumus un ar kuru atceļ Padomes Direktīvas 75/106/EEK un 80/232/EEK, kā arī groza Padomes Direktīvu 76/211/EEK

Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa, kam bija uzticēts Komitejas atzinuma sagatavošanas darbs, pieņēma savu atzinumu 2005. gada 16. martā. Ziņotāja bija Sharma kdze.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja savā 416. plenārajā sesijā (2005. gada 6. aprīļa sēdē) ar 104 balsīm "par", 1 "pret" un 5 atturoties pieņēma šādu atzinumu.

1. Ievads

produktu ieviešana un to klasifikācija esošajās kategorijās jau tā neskaidro situāciju tiecās sarežģīt vēl vairāk."

1.1 Pirmie Kopienas tiesību akti attiecībā uz fasēto produktu (*) pieļaujamo daudzumu diapazonu tika pieņemti 1975. gadā. Tajos ir iekļauts gan metroloģisko prasību (²), gan šķidrumu fasējuma izmēru diapazona regulējums. Divdesmit gadus vēlāk iekšējā tirgus likumdošanas vienkāršošanas, SLIM-IV (*Simpler Legislation for Internal Market*) ietvaros dalībvalstu nozīmētu locekļu un Komisijas noteiktu ieinteresēto pušu pārstāvju darba grupa izstrādāja rekomendācijas par fasējumu izmēru normām (³):

"ņemot vērā to sarežģītību (ap 40 mērķproduktu, atsevišķu vērtību diapazonu komplicētība utt) patērētāju struktūras un viņu vēlmju attīstību pārejas periodā, kā arī nenoteiktību par šāda veida likumdošanas piemērotību. Turklāt vairāki viens otram sekojoši direktīvu grozījumi un 1975. gada fasējuma direktīvas darbības jomas paplašināšana ir apgrūtinājusi minēto tiesību aktu piemērošanu... Ir pierādījies, ka direktīvu piemērošana ir apgrūtināta, jo īpaši tādēļ, ka dažādām kategorijām jāpiemēro atšķirīgi noteikumi un kārtība: atsevišķas kategorijas ir kļuvušas obligātas (piemēram, vīns), bet citas palikušas fakultatīvas. Turklāt dalībvalstis ir paturējušas tiesības noteikt kategorijas valsts līmenī, jo Kopienas noteikumi nav obligāti. Noteikumu dažādības dēļ Kopienas tirgus ir sadrumstalojies dažādos nacionālajos tirgos. Bez tam jaunu fasējumu formātu un jaunu

2. Pamatojums

2.1 Eiropas Kopienas dibināšanas laikā 1960. gadā valstu atšķirīgos noteikumus par fasēto produktu nominālajiem daudzumiem (⁴) (paku/pudeļu izmēri) uzskatīja par galveno šķērslī brīvai preču aprītei starp dalībvalstīm. Tādēļ minētos izmērus saskaņoja, piemērojot Kopienas noteikumus.

2.2 Tajā pašā laikā bija bažas par to, lai šādus jaunus Kopienas noteikumus nepiemērotu uzņēmumiem, kas darbojas tikai nacionālajā tirgū un kuri nevēlas eksportēt uz citam dalībvalstīm. Tādēļ harmonizējošās regulas pildīšana nebija obligāta. Dalībvalstis pieņēma Kopienas noteikumus, bet iekšēja tirgū tām bija atļauts saglabāt esošos attiecīgās valsts noteikumus Brīvā preču aprītē varēja laist tikai Kopienas noteikumiem atbilstošus produktus.

2.3 Dažiem produktiem (piemēram, vīnam, stiprajiem alkoholiskajiem dzērieniem) tomēr tika ieviesta pilnīga saskaņošana. Kopienas noteiktie izmēri šajās produktu grupās kļuva obligāti visiem uzņēmējiem, un visi valsts standarta iepakojumu izmēri tika atcelti.

2.4 Pēdējās desmitgadēs iepakojumā ir notikušas lielas pārmaiņas — demogrāfiskas izmaiņas, māsaimniecību skaits ir samazinājies, individuālais patēriņš ir pieaudzis, un lielāka labklājība un patērētāju izsmalcinātība ir radījusi paaugstinātas prasības attiecībā uz iepakojumu un produktu milzīgo daudzveidību. Bez tam lielie veikali un supermārketi ir izveidojušies par vissvarīgākajām patērētāju iepirkšanās vietām, un patērētāju prasības pēc pārmaiņām liek rūpniecībai meklēt inovatīvus un konkurētspējīgus risinājumus pasaules tirgū.

(¹) Fasēti produkti - fasējums izplatīšanai galapatērētājam.

(²) Metroloģiskās prasības skar fasētā produkta svara vai tilpuma daudzuma kontroli, lai nodrošinātu, ka patērētājs tiešām saņem uz fasējuma norādīto daudzumu.

(³) COM(2004) 56 final, 9.-11. lpp. un 21.-22. lpp.

(⁴) Fasējamā produkta satura nominālais daudzums (nominālais svars vai tilpums) ir svars vai tilpums, kas norādīts uz iepakojuma, t.i., produktu daudzums, kuru iepakojumam jāsaturs. Fasējamā produkta faktiskais daudzums ir produkta svars vai tilpums, kuru tas faktiski satur (Padomes direktīva 76/211/EEK; OV L 46, 21.02.1976.).

2.5 Elementi, uz ko attiecas tiesību akti fasēto produktu jomā, tagad ir apvienoti jaunajos patērētāju aizsardzības juridiskajos instrumentos. Tiesību akti patērētāju aizsardzības jomā ir paredzēti, lai aizliegtu uzņēmumu negodīgu rīcību attiecībā pret patērētājiem, un tajos galvenokārt ir izstrādāta saskaņota un pietiekama sistēma patērētāju informēšanai, izmantojot etiķetēšanu un salīdzināšanu ar svara vienības cenu, tādēļ pašreizējie tiesību akti fasējuma izmēru jomā tiek uzskatīti par neatbilstošiem.

2.6 Saskaņā ar *SLIM-IV* iniciatīvu dalībvalstu nozīmētos locekļus un Komisijas noteikto ieinteresēto pušu pārstāvju lūdzta pārskatīt tiesību aktus fasējuma jomā un sniegt attiecīgus ieteikumus. Nepieciešamība pārskatīt minētos tiesību aktus apstiprinājās vēlāk, kad Tiesa *Cidrerie-Ruwet* lietā⁽⁷⁾ lēma, ka piemērojama *Cassis de Dijon* tiesas prakse, paziņojot, ka dalībvalstīm savā tirgū jāpieņem citā dalībvalstī legāli ražoti un tirgoti produkti, ja vien tie nav pretrunā ar sabiedriskas nozīmes prasībām. Tiesa lika saprast, ka to nevar attiecināt uz iepakojumu izmēriem.

2.7 Pārskatā sniegtās rekomendācijas tika iekļautas darba dokumentā, un 2002. gada 8. novembrī un 2003. gada 31. janvārī Uzņēmumu ģenerāldirektorāts par to internetā 11 valodās noturēja publisku apspriedi ar patērētājiem, ražotājiem un mazumtirgotājiem. Tika izstrādāts ietekmes novērtējums, un ir ieviesta jauna direktīva, ar ko nosaka fasēto produktu nominālos daudzumus un ar kuru atceļ Padomes Direktīvas 75/106/EEK⁽⁶⁾ un 80/232/EEK⁽⁷⁾, kā arī groza Padomes Direktīvu 76/211/EEK⁽⁸⁾.

2.8 Galvenie patērētāju aizsardzības instrumenti ir šādi:

Direktīva 2000/13 par pārtikas produktu etiķetēšanu un noformējumu (2. pants), Direktīva 84/450/EEK par maldinošu reklāmu (kas grozīta ar Direktīvu 97/55/EK, iekļaujot noteikumus par salīdzinošu reklāmu) tiks grozīta ar 2003. gada 18. jūnija COM(2003) 356 *final*: priekšlikumu EP un Padomes Direktīvai par negodīgu uzņēmuma tiešās komercdarbības praksi attiecībā pret patērētāju iekšējā tirgū, Direktīva 98/6/EK par patērētāju aizsardzību sakarā ar patērētājiem piedāvāto produktu cenu norādi (cena par kilogramu/litru): vienības cenas, kas ir obligātas visiem produktiem lielveikalos.

⁽⁷⁾ Lieta C-3/99, 2000. gada 12. oktobrī, *Cidrerie Ruwet AS v Cidre Stassen AS un HP Bukmer Ltd*

⁽⁶⁾ Padomes 1974. gada 19. decembra Direktīva 75/106/EEK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz dažu fasētu šķidrumu pildīšanu pēc tilpuma

⁽⁷⁾ Padomes 1980. gada 15. janvāra Direktīva 80/232/EEK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz atsevišķu fasēto produktu atļautajiem nominālo daudzumu un nominālo ietilpību diapazoniem

⁽⁸⁾ Padomes 1976. gada 20. janvāra Direktīva 75/106/EEK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz atsevišķu fasētu produktu pildīšanu pēc svara vai pēc tilpuma.

3. Mērķi

3.1 Ar jauno direktīvu ir atcelta iepakojumu izmēru regulēšana un dalībvalstīm nav atļauts savos iekšējos tirgos, kuri atšķiras no Kopienas noteikumiem, noteikt pašām savas normas. Vienīgie izņēmumi (neskaitot ļoti nelielus un lielus daudzumus) ir pašreizējie Kopienas noteikumi attiecībā uz vīniem un stiprajiem alkoholiskajiem dzērieniem, balto cukuru un šķīstošo kafiju. Aerosoli ir papildu izņēmums un pašreizējā patērētāju aizsardzības likumdošanā tie paliek iekļauti veselības un drošības noteikumos. Aerosolus tomēr reglamentēs jaunā, pašreiz skatāmā direktīva, un pēc tam tie tiks izņemti no nominālā fasējuma direktīvas darbības jomas.

3.2 Šis dokuments attiecas tikai uz tiesību aktiem par "izmēru/daudzumu diapazoniem", bet ne uz metroloģiskajām prasībām, kas tiks skatītas vēlākā priekšlikumā.

3.3 Priekšlikuma mērķis ir:

- saskaņā ar uzņēmumu politiku veicinās konkurētspēju, atbalstot uzņēmējdarbību, produktu un procesu inovāciju;
- atvieglos pieeju tirgiem, novēršot iespējamus šķēršļus konkurētspējai iekšējā tirgū;
- atceļ diskrimināciju pret nacionālajiem izmēriem, ko izmanto vietējie fasētāji, kuriem vietējā tirgū jākonkurē ar dažādiem izmēriem, ko vīniem nav atļauts izmantot;
- būs izdevīgas maziem un vidējiem uzņēmumiem — izmaksu samazināšanās, pateicoties apjomradītiem ietaupījumiem ražošanai kā vietējam patēriņam, tā arī eksportam;
- turpinās patērētāju aizsardzības tiesību aktu augsto līmeni, kas aizliedz uzņēmumu negodīgu rīcību attiecībā pret patērētāju;
- nodrošinās patērētājiem labāku izvēli, jo ražotāji nekavējoties varēs reaģēt uz izmaiņām patērētāju gaumē un prasībās, kā arī vienlaicīgi apmierināt mazumtirgotāju prasības optimālai uzglabāšanas platību izmantošanai;
- izmantojot etiķetēšanu, nodrošinās saskaņotu un apmierinošu patērētāju informācijas sistēmu; Cenas par kilogramu vai par litru uzrādīšana ļauj patērētājiem ātri salīdzināt produktus dažādu izmēru fasējumos. Šī pieeja ir saskaņā ar Eiropas Kopienas Tiesas uzskatiem, kas atsaucas uz tādu vidējo patērētāju, kas ir "samērā labi informēti un samērā vērtīgi un piesardzīgi".

3.4 Pašreizējā vides aizsardzības regula fasējumu izmērus neietekmē, un arī izmēriem nav ietekmes uz minēto regulu. Esošajai vides regulai jāpaliek spēkā, un priekšlikums nedrīkst kavēt vides tiesību aktu pilnīgu un pareizu ieviešanu, jo īpaši attiecībā uz tādu atkritumu veidošanās novēršanu, kas prasa iepakojumu daudzumu samazināt līdz minimumam.

3.5 Lai rūpniecība varētu piemēroties ierobežojumu atcelšanai, kā arī ņemot vērā iepakojuma iekārtām nepieciešamo investīciju vidējos ciklus, ierobežojumu atcelšanai ir noteikts 20 gadu termiņš.

4. Īpašas piezīmes

4.1 Fasēto produktu nominālie daudzumi -ja "nomināls" attiecas uz konkrēto deklarēto tilpumu un "daudzums" attiecas uz faktiski iepildītā satura daudzumu — ir daudzumi, ko nosaka tikai iepakojuma/taras satura daudzums. Komiteja atzīnīgi vērtē tūlītēju metroloģiskā daudzuma pārskatīšanu (iepildītā satura kontrole), jo uzskata to par patērētāju un Eiropas rūpniecības aizsardzības galveno prioritāti.

4.2 EESK uzslavē Komisiju par publisko apspriedi un dialogu ar ieinteresētajām pusēm un atzīmē, ka ir ņemtas vērā dažādas nozares, tai skaitā vīni un stiprie alkoholiskie dzērieni, cukurs, kafija. Konkurētspējas paaugstināšana un inovācija Eiropas rūpniecībā ir būtiska izaugsmei, un SLIM-IV iniciatīva atbalsta minēto prioritāti.

4.2.1 CEPS (Eiropas Stipro alkoholisko dzērienu organizācija) ir izteikusi Komisijai atsevišķu piezīmi un papildus uzsver patērētāju aizsardzības problēmas, vienības cenas noteikšanu un juridiski saistošo tiesību aktu alkoholisko dzērienu jomā iespējamo atcelšanu 20 gadu laika posmā, pareizi uzsverot, ka minētie tiesību akti jāpārskata agrāk nekā noteiktajā 20 gadu termiņā.

4.3 Direktīvā skaidri jānorāda, ka minerālūdens maksimāli pieļaujamais tilpums ir 10 litri. Ir pierādījumi tam, ka, pārsniedzot minēto tilpumu, minerālūdens varētu sākt bojāties un var apdraudēt patērētāju veselību.

4.4 Jaunā direktīva sniedz lielāku iespēju inovācijai, kā arī tirgus izpēti un attīstības iespējas, piedāvājot patērētājiem daudzveidību un plašāku izvēli.

4.5 Jāatzīmē, ka vienības cenas uzrādīšana Eiropā tomēr ne visur ir vienlīdz pieņemta, un bieži veikalos plauktos to var atrast rakstītu tikai mazā drukā. Vienības cenas iespaidzīmju lieluma deklarācija ir noteikta valsts līmenī un daudzos gadījumos tā patērētājiem vēl nav izprotama. Tā neatvieglos neredzīgo, mazredzīgo, lasītnepratēju, pilsoņu, kam valsts valoda nav dzimtā valoda, problēmas, it īpaši, ja viņi ir pieraduši iegādāties viena lieluma standartproduktus.

4.6 Patērētāju organizācijas ir norādījušas, ka dažus patērētājus var mulsināt fasējumu pārāk lielā dažādība, un tādi fasējumi, ko nevar uzskatīt par maldinošiem, bet kuri tomēr atstāj iespaidu par lielāku satura daudzumu. Skaidrs un labi salasāms iepakojuma marķējums, iekļaujot pārdomāmās preces vienības cenu un fasējuma lielumu, kopā ar tiesību aktiem par maldinošu iepakojumu pastāvīgu kontroli atrisinās šo jautājumu. Vairāk jāuzsver arī tūlītēja rīcība gadījumā, ja ir pārkāpti likumi patērētāju aizsardzības jomā vai šādu likumu vispār nav. Minētie jautājumi direktīvā jāuzsver skaidrāk, un tā risināšana jāturpina metroloģiskajā pārskatā.

4.7 Patērētāju organizācijas pauž nopietnas bažas par to, ka fasējuma izmēru brīva izvēle dos iespēju vieglāk paaugstināt produktu cenas, izmantojot jaunus izmērus, līdzīgi kā tas notika, ieviešot *euro* (eiro zonā) un pārejot uz metrisko sistēmu (AK). Tādēļ Komiteja vēlas lūgt, lai iekšējās kontroles procedūrās paredzētu, ka, vācot statistikas datus, tiktu izdarīta atsauce uz jebkāda produkta vienības cenas izmaiņām, ja tiek mainīti produktu fasējumu izmēri.

4.8 Lai gan direktīvu neietekmē pašreizējā tiesību akti vides jomā, ir iespējams, ka līdz ar neliela izmēra iepakojumu skaita pieaugumu pieaugs iepakojumu daudzums, radot vairāk iepakojuma atkritumu.

4.9 Iepakojuma/iekājuma atkritumu direktīvas mērķi ir obligāti jāsasniedz neatkarīgi no tā, vai fasējumu izmēri ir reglamentēti vai nav. Tas atkārtoti jāatgādina visām dalībvalstīm un rūpniecībai, kā arī jādara zināms patērētājiem, lai viņi pieprasu no mazumtirgotājiem mazāk iepakojuma.

Briselē, 2005. gada 6. aprīlī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētāja
Anne-Marie SIGMUND